

W Puszczy Białowieskiej bytują żubry nizinne (białowieskie) *Bison bonasus bonasus*. Ciężar dorosłych samców waha się od 440 do 920 kg. Wysokość w kłębie dochodzi do 188 cm. U byków cechą szczególnie charakterystyczną jest dysproporcja pomiędzy potężnym przodem a stosunkowo nitym zadem. Krowy są mniejsze, ich ciężar waha się od 320 do 640 kg, mają mniej rozbudowany przód ciała. Ciało żubra pokrywa płowo-brunatna sierść, doskonale stapiająca się z otoczeniem. Przód ciała pokrywają dłuższe włosy, które na dolnej części szyi tworzą tzw. brodę. Włosy porastające zad są krótkie. Na głowie żubrów obu płci znajdują się wysoko osadzone rogi. Końce rogów dorosłych samic zaginają się do środka silniej niż u byków. Cielęta mają przy urodzeniu sierść o odcieniu rudawym, są niewielkie – ważą od 16 kg do 35 kg.

Puszcza Białowieska jest miejscem, gdzie żubry podgatunku nizinnego (*Bison bonasus bonasus*) przetrwały najdłużej. Przed I wojną światową było w Puszczy ponad 700 żubrów. Z pożogi wojennej nie uszła z życiem ani jedna sztuka. Ostatni żubr w Puszczy zginął w 1919 r. Lata 1920-1928 to jedyny okres nieobecności żubrów w Puszczy Białowieskiej. Restytucja żubrów była możliwa dzięki istnieniu w europejskich rezerwatach i zwierzyńcach zwierząt wywiezionych z Puszczy Białowieskiej w XIX i na początku XX wieku. Żubry powróciły do Puszczy w 1929 roku do specjalnie przygotowanego zwierzyńca. W 1939 roku stan żubrów wynosił 16 sztuk.

Po II wojnie światowej Puszcza Białowieska została podzielona granicą państwową. W polskiej części położone były rezerваты hodowlane z ocalałymi 17 żubrami. Pomyślny rozwój hodowli pozwolił na powrót żubra do natury. Pierwsze dwa żubry opuściły rezerwat w 1952 roku. Rozwój populacji postępował systematycznie aż do początku lat siedemdziesiątych. W 1971 roku liczebność populacji przekroczyła 200 osobników. W tym roku rozpoczęto regulację liczebności stada. Żubry odławiano i wywożono do innych ośrodków hodowlanych. W 2020 roku w polskiej części Puszczy Białowieskiej liczebność populacji żubrów wynosiła – 715 osobników. Jest to największa populacja wolnożyjących żubrów na świecie.

Dziewięćdziesiąt lat prac nad restytucją żubra jest wielkim sukcesem, doprowadziło do rozwoju hodowli zamkniętych i powrotu tych zwierząt do natury. Liczebność żubrów na świecie systematycznie rośnie. W 2020 roku wynosiła 9111 osobników, w tym w populacjach wolnych i półwolnych żyło 7320 (80%), a w hodowlach zamkniętych 1791 (20%) osobników. Jednak we współczesnym świecie żaden chroniony gatunek nie jest w pełni bezpieczny. Małe zróżnicowanie genetyczne, brak odpowiedniej przestrzeni życiowej i liczne zagrożenia populacyjne i środowiskowe powodują, że żubr nadal pozostaje gatunkiem specjalnej troski.

Opracowano na podstawie:

1. Z. Kasiński, Żubr Puszczy Imperator, Białowiecki Park Narodowy, Białowieża, 1999
2. Z. Pucek, Historia zagłady i restytucji żubrów [w:] Eseje o ssakach Puszczy Białowieckiej, Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2004

Więcej informacji o żubrach:

www.zubry.com

www.oep.neostrada.pl

www.zbs.bialowieza.pl/zubr

www.wiem.onet.pl/wiem/00be98.html

www.zubry.com.pl